

ÁBRAHÁM VERA
SZEGETŐL
JERUZSÁLEMIG
A LÖW KÖNYVTÁR
TÖRTÉNETE



ÁBRAHÁM VERA

**Szegedtől Jeruzsálemig
A Löw könyvtár története**

Szeged, 2022

A héber könyvekről szóló fejezetet írta:

Bányai Viktória
a Társadalomtudományi Központ Kisebbségkutató Intézet tudományos főmunkatársa

Szakmai lektor:

Glässer Norbert
az SZTE-BTK Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék egyetemi adjunktusa,
a HDKE tudományos munkatársa

Nyelvi lektor :

Varga Andrea

© Szerzők, 2022

ISBN 978-615-01-3829-9

Szerzői kiadás

A borítót tervezte:

Németh Gábor – nw-creative.com

A borítót fotózta:

Varga Natália (Matti) – www.mariettavarga.com
és Ábrahám Lili Lea – www.lilileabraham.com

A borítón az Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem Könyvtárának
kötetei szerepelnek
<https://konyvtar.or-zse.hu>

Tipográfia és tördelés:

Kádas Gabriella

Nyomdai kivitelezés:

Vándor Kiadó, Balástya

Felelős vezető:

Krasznai Zoltán

Tartalomjegyzék

<i>Glässer Norbert</i> : Egy könyvtár dokumentumainak margójára	7
<i>Buk István</i> : Ajánlás	9
Bevezetés	11
A történet megírásának kezdete.....	12
A könyvtár fogalma, ismérvei és néhány párhuzama a Löw bibliotékával.....	12
A Löw Lipót könyvtára és Löw Immánuel gyűjteménye	15
Kezdet, tematika, nyilvántartás, beszerzés, kötetszámok.....	15
A Löw gyűjtemény sorsváltozása az 1940. évi ajándékozást követően.....	18
A Löw Immánuel Rabbisági Könyvtár helyzete 1944 után	25
A gettóbeli kötetek visszaadása.....	31
Indítványok a Löw könyvtár elhelyezésére	34
Az Izraelbe küldés előzményei.....	35
Izraelbe küldésről.....	40
Löw kéziratos hagyatékáról régen és ma	42
Izraelben jelenleg	43
Péter László „Löw kutatóközpont” elképzelése	43
A Löw könyvtár 1950-ben készült jegyzékéről.....	45
<i>Bányai Viktória</i> : A Löw könyvtár héber anyaga: az 1950-es lajstrom tükrében	45
A jegyzék héber nyelvű részének faksimile közlése	52
Az 1950. évi jegyzék latin betűs részének rövid ismertetése	93
A táblázatok rendjének bemutatása.....	94
Az 1950. évi jegyzék latin betűs része eredeti formában.....	95
Betűrend szerinti lajstrom	136
Leltári szám szerinti lajstrom	175
A Löw Immánuel könyvtár számozott füzetei.....	219
A Löw Immánuel könyvtár számozatlan füzetei	240
A Löw Immánuel könyvtárban lévő lexikonok jegyzéke.....	259
A Löw Immánuel könyvtárban lévő főlíók jegyzéke.....	260
A Löw Immánuel Könyvtárban lévő emlékfüzetek jegyzéke.....	261
Összefoglalás	263
Summary.....	265
Irodalomjegyzék.....	267

Egy könyvtár dokumentumainak margójára

Egy olyan könyvet tarthatunk a kezünkben, amely egy fizikai valójában mára már nem létező könyvtárról szól: részben történeti rekonstrukció, részben hiánypótló forrásközlés. A kötetben Löw Immánuel apja – Löw Lipót – könyvtárát is magába foglaló magánkönyvtárról olvashatunk.

A Löw rabbik személye és modernkori magyar történelemben játszott szerepe talán önmagában is megokolhatná a könyvtárak emlékeivel, a róla szóló másodlagos forrásokkal való foglalkozást, de társadalmi közegük, kulturális közvetítőszerük és a nyelvi magyarosodás útjai is nyomon követhetőek volnának a bibliotéka által.

A haszkala a zsidó felvilágosodás – Lois C. Dubin értelmezésében – az első modern zsidó ideológia, ami a többségi társadalomhoz történő csatlakozást lehetővé tette az európai zsidóság számára. A német mászkilok tudatosan törekedtek a nézeteik és a kiadványaik terjesztésére – a kultúrmissziós területnek tekintett „perifériákon”, a közép- és kelet-európai zsidóság körében. A Löwök a zsidó felvilágosodás helyi közvetítőiként tartottak kapcsolatot a haszkala német képviselőivel. Löw Immánuel orientalisztikai és rabbinikus képzettségét is abban a közegben szerezte meg. Könyvtárak fényében kezdetektől nyomon követhető lenne, hogy mit olvastak, milyen munkákra támaszkodtak. A magyar nyelvű zsinagógai szónoklatok formálóiként számon tartott apa és fia olvasmányait, kortárs és saját szónoklatait is tartalmazta egykori könyvtárak. Értelmezési keretük és tőkéjük vált volna az együtt maradt állomány birtokában megragadhatóvá. Mindkét Löw szoros kapcsolatot tartott azzal a német zsidó tudományossággal, amely a szentíráskritika alapjaira támaszkodva teremtette meg egy újként megélt világ értelmezését, múlt- és jövőképét, s kereste a judaizmus lényegi magvát. Arra tettek kísérletet, hogy a kinyilatkoztatott Tant, a modern életet és az új tudományos világképet egyeztessék össze a közösség szolgálatában. Könyvtárakban a Wissenschaft des Judentums nemzetközileg elismert művelőinek munkái voltak megtalálhatóak. Ezek pedig a Löwök munkásságára is hatottak. Jelen kötetből az is kiviláglik, hogy a könyvtár sorsa jól tükrözi a 20. század átformálódó társadalmainak és átalakuló világának tendenciáit, gondolkodási sémáit. Az összes kataklizma, szemléletbeli változás nyomot hagyott a könyvtár állományán a vész-korszaktól az újrakezdésen át az 1957-es izraeli eladásig. A kötet egyes darabjai – bár különgyűjteményként vagy hagyatéki emlékkönyvtárként ma már nincsenek együtt – az Izraeli Nemzeti Egyetem Könyvtárába olvasztva visszakereshetőek. A kötetben közölt leltár kiindulási alapot nyújthat a beolvasztott könyvtár esetleges kutatásához.

Ábrahám Vera Bányai Viktóriával együttműködésben összeállított kötete végső soron pedig egy kései jóvátételnek is tekinthető az örökül hagyó Löw Immánuel irányába, akinek végakarátát – a könyvtár Szegeden tartását és hitéleti célokat szolgáló használatát – a vész-korszak utáni újrapiézítésben a zsidó hitközség maradéktalanul nem tudta teljesíteni.

Mindenesetre egy érdekes és hasznos tudománytörténeti és kultúrtörténeti munkát vehetünk kézbe, amely forrásközlései által a Löwök korát és a magyarországi neológ zsidóság útját segít mindjobban megérteni.